

ע"פ 8774/15 - פלוני נגד מדינת ישראל, פלוני, פלוני

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייט

ע"פ 8774/15

לפני:

כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט צ' זילברטל

המערער:

פלוני

נ ג ד

המשיבים:

1. מדינת ישראל
2. פלוני
3. פלוני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 4.11.2015 בתפ"ח 32836-01-14 שניתן על ידי
כבוד סגנית הנשיא ר' לורך והשופטים צ' דותן ו-ע'
וינברג-נוטוביץ.

תאריך הישיבה:

ט' בסיון תשע"ו (15.6.16)

בשם המערער:

עו"ד אברהם ריכטמן

בשם המשיבה 1:

עו"ד קרן רוט

בשם המשיבים 2-3:

עו"ד ורד אנוך

בשם שירות המבחן לנוער:

גב' דורית ליבנה

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור שהוגש על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגנית הנשיא ר' לורך והשופטים צ' דותן ו-ע' וינברג-נוטוביץ) בתפ"ח 32836-01-14 מיום 4.11.2015, במסגרתו הושתו על המערער, שהיה קטין בעת ביצוע העבירה - בעקבות הרשעתו על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון - 14 שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור עבירת אלימות מסוג פשע תוך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר; שישה חודשי מאסר על תנאי, והתנאי הוא שלא יעבור עבירת אלימות מסוג עוון תוך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר; ופיצוי משפחת המנוח בסך של 258,000 ש"ח.

תמצית כתב האישום המתוקן

1. על פי כתב האישום, שתוקן ביום 15.10.2015 במסגרת הסדר טיעון, במועדים הרלוונטיים היתה נ' חברתו של א' (להלן: הנאשם 2), שניהם ילידי 1998. בתאריך 3.1.2014, בשעה 22:00 או בסמוך לכך, שהתה נ' עם נאשם 2, עם ד' (להלן: הנאשם 3) - גם הוא יליד 1998 - ועם קטינים נוספים בגינה ציבורית בעיר מסוימת. בשלב מסוים התגלע ויכוח בין נ' לבין נאשם 2, שבעטיו עזבה נ' את הגינה יחד עם חברתה. בסמוך לאחר מכן, עזבו גם הנאשמים 2 ו-3 את הגינה. לאחר זמן מה, שבה נ' אל הגינה, אליה הגיעו בינתיים מספר קטינים נוספים, וביניהם קטין כבן 16 בשם נ.א. (להלן: המנוח). בשלב זה התקשר הנאשם 2 ל-נ' ושאל אותה למעשיה. משהשיבה כי היא "נמצאת בגינה עם ידידים שלה", החליט הנאשם 2 להגיע לגינה ביחד עם נאשם 3. בסמוך להגעתם לגינה הצטיידו השניים במוטות קשיחים באורך של כ-50 ס"מ. כשהגיעו לגינה, הורה נאשם 2 ל-נ' לעזוב את המקום. בעקבות זאת, התפתח ויכוח בין הנאשם 2 לבין נ', כאשר בשלב מסוים התערב קטין בשם י.א., אשר דרש מהנאשם 2 להניח ל-נ' לנפשה. לאחר שבין י.א. לבין הנאשם 2 התפתח דין ודברים בעניין זה, עזבה נ' את הגינה. זמן קצר לאחר מכן עזבו גם י.א. וחבריו את הגינה. בדרכם, פגשו י.א. וחבריו את ל.ב., שהציע לערוך "סולחה בין המעורבים". לאור זאת, חזרו י.א. וחבריו אל הגינה, שם פגשו בשנית בנאשמים 2 ו-3. או אז לחץ הנאשם 2 את ידו של י.א. ועזב את המקום עם חבריו.

2. בשעה 01:28 או בסמוך לכך, בעודו בגינה, התקשר הנאשם 2 מספר פעמים למערער - הוא הנאשם 1 בכתב האישום - וזאת על מנת לבקש מהמערער שיסייע לו לרדוף אחרי י.א. וחבריו ולתקוף אותם. באותה העת שהה המערער בסמוך לבית של חבר, כשהוא מצויד בסכין בעלת להב מתקפל באורך של כ-10 ס"מ. מיד לאחר שיחת הטלפון שקיבל מהנאשם 2, יצא המערער והחבר אל עבר הגינה ברכב השייך לאמו של החבר, כאשר החבר נוהג ברכב ללא רישיון נהיגה. דקות ספורות לאחר מכן הגיעו השניים - בליווי חבר נוסף שהצטרף אליהם בדרך - לגינה, ופגשו בנאשמים 2 ו-3.

3. בעת שהמתינו הנאשמים 2 ו-3 להגעתו של המערער, פנה הנאשם 2 לשני קטינים ששהו בגינה עם אופניים חשמליים וביקש מהם לצאת בעקבות י.א. וחבריו ולדווח לאיזה כיוון הלכו. מיד לאחר מכן, לאחר שנענו בחיוב, פנו הנאשמים 2 ו-3 בשנית לשני קטינים בעלי אופניים חשמליים וביקשו מהם כי יסיעו אותם לעבר מקום הימצאם של י.א. וחבריו. גם הפעם נענו בחיוב. בשלב זה, עלו הנאשמים 2 ו-3 על האופניים החשמליים כשהם מצוידים במוטות ונסעו אל עבר כיכר סמוכה, כשמיד אחריהם צעדו בהליכה מהירה גם המערער ושני חבריו. במהלך הנסיעה הבחין הנאשם 2 בא.ח., אחד הקטינים שנמנה על חבריו של י.א., והכה אותו באמצעות המוט שאחז בידו. בתגובה, נטל א.ח. את המוט מידיו של הנאשם 2, משך אותו מן האופניים, הכה אותו, ונמלט מהמקום כשהוא משליך את המוט מידי. בהמשך הדרך השיגו חברי הקבוצה את המנוח וקטין נוסף במרוצתם, והחלו לתקוף אותם. הנאשם 3 היכה את הקטין הנוסף בראשו באמצעות המקל שאחז בידיו. במקביל, אחז הנאשם 2 את המנוח בחוזקה בצווארו, תוך שהוא קורא לעברו "איפה החבר שלך", ואז הצטרף אליו הנאשם 3, שהיכה את המנוח באמצעות המוט שאחז בידו. או אז החל המערער לבעוט

במנוח באמצעות ברכיו, וכתוצאה מכך התכופף המנוח מטה באופן שפלג גופו העליון מוטה קדימה. בשלב זה שלף המערער את הסכין מכיסו, פתח אותה ונעץ אותה בחוזקה בגופו של המנוח פעמיים: בחזהו השמאלי ובבטנו. מיד לאחר מכן דקר המערער את המנוח גם בעכוזו. מיד לאחר מכן נמלטו כל חברי הקבוצה מהזירה. כתוצאה ממעשיו של המערער נגרמו למנוח שני פצעי דקירה באורך של כ-8.5 ס"מ וכן פצע דקירה באורך של כ-6 ס"מ. המנוח איבד את הכרתו במקום ופונה לבית חולים, שם נקבע מותו. מותו של המנוח נגרם כתוצאה מהלם תת-נפחי בעקבות פצעי דקירה בלב ובוריד משני בבטן. בגין המעשים האלו הואשם המערער בעבירה של הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

סקירת ההליכים הקודמים

4. במסגרת כתב האישום המקורי שהוגש ביום 16.1.2014, הואשם המערער בעבירה של רצח. בטרם החלה שמיעת הראיות, הודיעו הנאשמים 2 ו-3 - שהואשמו בעבירה של ניסיון לחבלה בנסיבות מחמירות בצוותא חדא לפי סעיפים 333, 335(א)(1), 25 ו-29(ב) לחוק העונשין - כי הגיעו להסדר טיעון. לעומת זאת, הסדר הטיעון בעניינו של המערער הוסכם רק ביום 25.5.2014 - לאחר שנשמעו במלואן ראיות הצדדים בנוגע לשאלה האם מעשה ההמתה שביצע המערער מהווה רצח או שמא הריגה.

5. בפתח גזר הדין סקר בית המשפט המחוזי את תסקיר נפגעי העבירה שנערך למשפחת המנוח. מהתסקיר עולה כי משפחת המנוח מונה זוג הורים ותשעה ילדים, שגילם נע מ-10 חודשים ועד 21 שנים. עוד עולה מהתסקיר כי מדובר במשפחה נורמטיבית המנהלת אורח חיים דתי. המנוח היה הבן השני במשפחה, ועל פי שירות המבחן היו לו יחסים חמים עם אחיו וקשרים חברתיים מעולים עם בני גילו. כן נמסר כי משפחתו של המנוח חוותה שבר משמעותי בעקבות מותו. שירות המבחן התרשם כי האכזריות והסתמיות של האירוע שהוביל למותו של המנוח הותיר אצל הוריו זעזוע עמוק ופגיעה של ממש בתחושת הביטחון. הורי המנוח מסרו לשירות המבחן כי הם מצפים שהמערער יענש בחומרה, בין היתר כדי שהעונש יהווה הרתעה לצעירים אחרים. בנוסף מסרו ההורים כי הם מצפים לקבל פיצוי מהמערער כחלק מלקיחת האחריות שלו ומההכרה באובדנם.

6. בשלב הבא פנה בית המשפט המחוזי לסקור את תסקיר שירות המבחן בעניינו של המערער. מהתסקיר עולה כי המערער, יליד 1.6.1997, הוא בן למשפחה המקיימת אורח חיים נורמטיבי, שעברה לפני מספר שנים תהליך של חזרה בתשובה, אם כי המערער חזר בשאלה עובר למעצרו. על פי התסקיר, במשך שנות התבגרותו היו יחסיו של המערער עם הוריו רוויים מתחים וכעסים, בין היתר על רקע קשייו למצוא את מקומו במסגרות החינוכיות השונות. את לימודיו התיכוניים החל המערער בתיכון רגיל, אך נשר בשל בעיות התנהגות, חוסר תפקוד והיעדרויות רבות. מספר חודשים קודם למעצרו, עבר המערער ללמוד במסגרת חינוכית מיוחדת, אך לא הגיע ללימודים באופן סדיר ואף נהג באלימות כלפי יתר הנערים במסגרת זו. המערער מסר לשירות המבחן כי היה נוהג להסתובב עם סכין לצורך הגנה עצמית וכי צרך כמות גדולה של אלכוהול ביום האירוע. המערער הדגיש כי לא עלה בדעתו שהאירוע יסתיים במותו של המנוח, הביע חרטה עמוקה על המעשים וקיבל אחריות מלאה על תוצאות מעשיו. הוריו של המערער מסרו כי האירוע זעזע אותם, וכי הם מוקיעים לחלוטין כל מעורבות בפלילים. מדבריהם עולה, כך לפי שירות המבחן, כי הם אבלים הן על מות המנוח והן על בנם. לאחר מעצרו הועבר המערער לכלא "אופק", ועד מהרה עבר לאגף הפתוח ושולב בפרויקט "תנופה" המיועד לנערים בעלי מוטיבציה לערוך שינוי בחייהם. שירות המבחן דיווח כי המערער שיתף פעולה באופן מלא, השתתף בכל הקבוצות הטיפוליות, גילה רצינות ועבר תהליך חיובי. כמו כן, השתתף המערער בפרויקט "תומכים", במסגרתו סייע לנערים חלשים הזקוקים לליווי. במקביל, הצליח המערער לסיים את מרבית בחינות הבגרות בהצלחה. בחלוף כשנה ותשעה חודשים הועבר המערער לבית המעצר "הדרים". המערער מסר כי חש הבדל משמעותי וכי כעת מרגיש שעליו לשמור על עצמו ולהימנע מקשר עם אסירים אחרים. מאבחון פסיכודיאגנוסטי שנערך למערער עולה כי הוא סובל מקשיים רגשיים וחברתיים בולטים, שלצדם נכונות לסייע לחלש ולנזקק. לא נמצאו אצל המערער נטיות לערכים

עברייניים, אך כן נמצאה אצלו סובלנות מסוימת לעבירות שחומרתן בינונית-נמוכה. לבסוף, נוכח גילו הבוגר של המערער, נמנע שירות המבחן מהמלצה לפיה ניתן להורות על ריצוי העונש במעון נעול. בשים לב לחומרת העבירה, לא מצא שירות המבחן לבוא בהמלצה טיפולית אחרת בעניינו.

7. אשר לטיעוני הצדדים לעונש; לטענת המשיבה, נסיבות המקרה – לרבות העובדה שלמערער לא היה כל עניין בוויכוח שפרץ עובר לדקירה; העובדה שמדובר בקורבן אקראי; העובדה שהמנוח היה חסר אונים מול תוקפיו; וריבוי הדקירות ומיקומן – ממקמות את העבירה דנן ברף העליון של עבירת ההריגה, סמוך מאוד לעבירת הרצח. עוד נטען כי בשים לב לחומרת העבירה ולתופעת הסכינאות בקרב קטינים, יש מקום לבכר שיקולי הרתעה בעת קביעת עונשו של המערער. בתוך כך הפנתה המשיבה לפסיקה שבה נגזרו על קטינים עונשים הנעים בין 14 ל-20 שנות מאסר בגין הרשעות בעבירות דומות. המערער טען מנגד כי בהתחשב בכך שהיה בן כ-16.5 בעת ביצוע המעשים, יש לבכר דווקא את שיקולי השיקום. המערער ביקש להדגיש כי הגיע למקום האירוע מתוך רצון לסייע לנאשם 2, וכי מעשיו מצביעים על יסוד נפשי של קלות דעת ותו לא. עוד ביקש המערער להסתמך על כך שלקח אחריות מלאה והביע חרטה כנה, ועל פוטנציאל השיקום המתואר בתסקיר שירות המבחן שנערך בעניינו. אשר על כן, עתר המערער להשתתף עונש מאסר בפועל שלא יעלה על שלוש שנות מאסר. בדבריו לפני בית המשפט מסר המערער עצמו כי הוא מצטער מאוד על מעשיו, כי התבגר בתקופת שהותו בכלא, וכי הוא מעוניין להשתקם ולחיות חיים נורמטיביים עם שחרורו.

8. בבואו לפסוק את עונשו של המערער, עמד בית המשפט המחוזי על כך שהואיל והמערער היה קטין בן 16.5 שנים בעת ביצוע העבירה, חלה בעניינו מערכת שיקולים שונה מזו שחלה בעניינם של בגירים. שיקולים אלו כוללים את חומרת העבירה ונסיבותיה; את גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה; הבעת חרטה כנה ולקחת אחריות; וסיכויי שיקום. אשר לחומרת העבירה ונסיבותיה; בית המשפט קבע כי סתמיות האירוע, הבחירה האקראית בקורבן, וריבוי הדקירות, ממקמים את מעשה ההמתה ברף הגבוה של עבירת ההריגה. כמו כן נתן בית המשפט משקל לתוצאה הטרגית שנגרמה עקב מעשיו של המערער. אשר לגילו של המערער ולנסיבותיו האישיות; בית המשפט ציין כי המערער היה בעיצומו של גיל ההתבגרות בעת המעשה, וכי יש לייחס חשיבות לכך שסבל מקשיים רגשיים וחברתיים, בין היתר בשל בעיות קשב וריכוז המאובחנות אצלו, וכן בשל דימויו העצמי הנמוך. בית המשפט הוסיף ועמד על תפקודו הלימודי הנמוך של המערער לאורך השנים, ועל כך שלמערער אין עבר פלילי למעט מספר עבירות רכוש שבוצעו בסמוך לפני דקירת המנוח. לאחר דברים אלו, עמד בית המשפט בהרחבה על פוטנציאל השיקום העולה מהתרשמותו של שירות המבחן וכן על לקיחות האחריות המלאה מצידו של המערער. בהתייחסו לפסיקה שהוגשה על ידי הצדדים, קבע בית המשפט כי יש להעדיף את הפסיקה שהוגשה על ידי המשיבה, שכן מרבית הפסיקה שהוגשה על ידי המערער היא פסיקה ישנה שנסיונותיה קלות מאלה המאפיינות את המקרה דנן. לבסוף, לאחר התחשבות בכלל השיקולים המנויים לעיל, ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת העולה מהפסיקה שהוגשה על ידי המשיבה, הושתו על המערער העונשים המנויים לעיל.

טענות הצדדים בערעור

9. המערער – באמצעות בא כוחו, עו"ד אברהם ריכטמן – טוען כי בית המשפט המחוזי העריך באופן שגוי מספר שיקולים שיש בהם כדי להשפיע על גזירת עונשו. הפרמטר הראשון הוא נתוניו האישיים של המערער. לטענת המערער לא ניתן משקל מספק לכך שמדובר בנער המגיע ממשפחה נורמטיבית, המחזיק בערכי מוסר המיוסדים על אדנים נורמטיביים. כמו כן נטען כי לא ניתן משקל מספק לנכונותו של המערער לעזור ולתרום לזולת, שבאה לידי ביטוי, בין היתר, בהתנדבותו בפעילות של אריזת מזון וחלוקתו לנזקקים. אשר לנסיבות ביצוע העבירה; המערער מבקש להדגיש כי דקר את המנוח מתוך רצון לפגוע במי שפגע בחברו, הנאשם 2, וכי לא היתה לו כל כוונה להמית את המנוח. עוד נטען כי יש לייחס חשיבות לכך שהמערער היה שתוי בעת האירוע. בנוסף, נטען כי המערער הביע חרטה ולקח אחריות מלאה על מעשיו, וכי היה ראוי לתת משקל רב יותר לשיקולים אלו בעת גזירת הדין. לבסוף, נטען כי העונש שהושת על המערער אינו עולה בקנה אחד עם פוטנציאל השיקום יוצא הדופן העולה מנסיבות המקרה. בתוך כך מפנה המערער

לתעודת המצטיין השנתי שקיבל במהלך שהותו בכלא "אופק", בה צוין כי המערער שימש כמודל לחיקוי לחבריו. באשר לערעור על רכיב הפיצוי בעונש; נטען כי הפיצוי שהושת על המערער הינו מופרז בהתחשב במכלול נסיבות העניין, תוך הדגשה שמצבה הכלכלי של משפחת המערער אינו מאפשר לה לעמוד בתשלום סכום הפיצוי הגבוה שהושת על המערער ויתכן שלא יתאפשר לו להשתחרר שחרור מוקדם נוכח אי היכולת לעמוד בתשלום הפיצוי.

10. המשיבה - באמצעות באת כוחה, עו"ד עילית מידן - טענה כי יש לדחות את הערעור, שכן העונש שהושת על המערער אינו חמור יתר על המידה, בנסיבות העניין דנן, הממקמות את העבירה סמוך מאוד לעבירת הרצח. צוין כי בית המשפט קמא התחשב בשיקולי השיקום ובגילו הצעיר של המערער.

באשר לערעור על רכיב הפיצוי שבעונש; נטען כי המשיבה לא הייתה מודעת לכך שהמערער צירף כמשיבים לערעור את הורי המנוח, ומאחר שאלו מיוצגים על ידי עורך דין לא תוכל לטעון בשמם.

התסקיר העדכני הראשון

11. ביום 31.1.2016 הוכן תסקיר שירות מבחן עדכני בעניינו של המערער. בפתח התסקיר התייחס שירות המבחן להשלכת מעשיו של המערער ושל ההליך הפלילי על הוריו של המערער. שירות המבחן מסר כי הוריו של המערער עודדו אותו להגיש את הערעור, בין היתר על רקע החשש ממפגשו של המערער עם גורמי כוח שליליים בכלא ועל רקע גובה הפיצויים שאותו יהיה עליהם לשלם בסופו של דבר. בהמשך הדברים נמסר כי המערער הועבר בחודש דצמבר 2015 לכלא "שיטה", שם הוא מצוי באגף "משתלב", שהינו אגף סגור. לדברי המערער, הוא לא מתערה בקרב האסירים וממעט באינטראקציות במטרה לשמור על עצמו. המערער משמש כעוזר הוראה בין השעות 08:00 ל-12:00, ומקיים במהלך היום קשר טלפוני רציף עם הוריו. עוד עולה כי המערער לא שולב בתכניות טיפוליות בכלא, משטרם חלף פרק הזמן הנדרש להסתגלות ראשונית בבית הכלא. לצד זאת, הביע המערער תקווה כי יוכל לצאת לעבוד בהמשך מאסרו. מדבריה של העובדת הסוציאלית של בית הכלא עולה כי המערער עודנו מביע חרטה עמוקה ומבהיר כי הוא מקבל על עצמו אחריות מלאה למעשה. לדברי המערער, הוא חש כאב גדול עם מתן גזר הדין, וציין כי הגם שהוא מבין שעליו לפצות את משפחת המנוח, הרי שיתקשה מאוד לשלם את מלוא הפיצוי עקב שהותו במאסר. לסיכום התרשם שירות המבחן כי ניכרת אצל המערער תובנה למניעים שהניעו אותו לביצוע המעשים, וכן כי קיימת אצלו אמפתיה כלפי המנוח ובני משפחתו והכרה בתוצאה הבלתי הפיכה של מעשיו.

החלטתנו מיום 4.2.2016

12. לאחר ששמענו את טיעוני הצדדים בדיון שנערך לפנינו ביום 4.2.2016 ואת דברי נציגת שירות המבחן לנוער, ראינו לנכון לדחות את ההכרעה בערעור במספר חודשים, כדי שנוכל לעמוד על השתלבות המערער בהליך שיקומי-טיפולי גם במסגרת בית הכלא "שיטה" אליו הועבר בחודש דצמבר 2015 ועל תוצאותיה. קבענו שתסקיר עדכני יוגש עד סוף חודש מאי 2016, ודיון המשך יתקיים במחצית הראשונה של חודש יוני, בו יתאפשר לבאי כוח הצדדים לטעון בתמצית לפנינו, הואיל וטיעוניהם הושלמו בדיון דנן. עוד קבענו כי בדיון ההמשך תוצג עמדת הורי המנוח (המשיבים 2-3) לעניין רכיב הפיצוי שהושת על המערער. בנוסף, ביקשנו מהמשיב להגיש הודעת עדכון בה יוצגו הטעמים שהובילו להעברתו של המערער דווקא לכלא "שיטה", בהתחשב בגילו הצעיר.

ביום 15.2.2016 הגישה המשיבה הודעת עדכון לפיה "תקופת המאסר הארוכה שנגזרה על המערער", וכן טעמים נוספים "הותירו את בית סוהר "שיטה" כאפשרות שיבוץ יחידה לגביו".

התסקיר העדכני השני

עמוד 5

13. התסקיר העדכני מיום 19.5.2016 מבוסס על ביקור המערער בכלאו על ידי עו"ס בכירה של שירות המבחן לנוער (גב' נטע ביטנר), על שלוש שיחות עם הורי המערער ועל שיחה עם עו"ס האגף בו הוא שוהה בכלא "שיטה". תמצית הממצאים שבתסקיר זה הינה כדלקמן: המערער שוהה בכלא "שיטה" מיום 14.12.2015. ביום 7.2.2016 שולב המערער בפרויקט המיועד לטיפול בהתמכרויות, אך "הורד" מהפרויקט כעבור יומיים בשל חוסר בשלות ובשל כך שמתנהל ערעור בעניינו. המערער שוהה באגף מתקדם מאז 29.3.2016 אגף שאינו בעל אוריינטציה טיפולית. הוא משלים 12 שנות לימוד בכיתת התיכונה, ופעם בשבוע לומד לימודי תואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה במזרחנות. לפי התסקיר, המערער מועמד לקבוצה ראשונית בנושא "בעיית חיים" שאמורה הייתה להיפתח בחודש יוני 2016, כהכנה להשתלבות בפרויקט בתחום ההתמכרויות. צוין כי כפי שעלה מהתסקיר העדכני הראשון, המערער הביע בכל הזדמנות חרטה עמוקה על העבירה וקיבל על עצמו אחריות מלאה למעשה. כיום אינו מקיים קשר קבוע ורצוף עם עו"ס בכלא ואינו משוחח אודות העבירה עם איש. עוד הוזכר כי בעת ששהה בכלא "אופק" לקח המערער חלק בפרויקט שיקומי ואף סיים שהותו שם כנער מוביל ומצטיין. בתסקיר מודגש כי המערער מביע רצון עז להיות משולב באגף בעל אוריינטציה טיפולית על מנת לקבל עזרה וסיוע לשקם חייו. לבסוף מצוין כי שירות המבחן מתרשם כי ניכרת אצל המערער תובנה של המניעים שהובילו לעבירה; אמפטיה לקורבן העבירה ולבני משפחתו; והכרה בתוצאה הקשה והבלתי הפיכה של מעשיו.

הדיון מיום 15.6.2016

14. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 15.6.2016 שבו באי כוח הצדדים על טענותיהם שפורטו בהודעת הערעור ובטיעוניהם לפנינו בדיון שהתקיים ביום 4.2.2016. נציגת שירות המבחן ציינה כי התרשמות שירות המבחן לנוער היא שהמוטיבציה של המערער להשתלב בתכנית טיפול לא פחתה וכי יכולת ההשתלבות שלו בתכנית כאלה בכלא "שיטה", בו הוא מרצה כיום את עונשו, מוגבלת, שכן יש בו תכנית פחות מתאימות לגילו של המערער ולשלב המאסר בו הוא מצוי.

לעניין מקום כליאתו של המערער; בא כוח המשיבה, עו"ד קרן רוט, ציינה שמבירור שערכה עם השב"ס עולה כי אחת הסיבות שבגינן נשלח המערער לריצוי עונשו בכלא "שיטה" אינה קיימת עוד, ולכשיתפנה מקום בכלא איילון "הוא יהיה בראש הרשימה והם (השב"ס - י.ד.) יבחנו זאת".

15. בהמשך להחלטתנו מיום 4.2.2016 שמענו את טענות באת כוח המשיבים 2-3, הורי המנוח, עו"ד ורד אנוך. נטען כי מתסקיר נפגעי העבירה שהונח לפני בית המשפט קמא עולה הפגיעה הקשה שנגרמה להוריו של המנוח ולכל בני המשפחה. עוד נטען כי המשיבה 3 מנסה במאמצים עילאיים "לאסוף את השברים ולהדביק את המשפחה יחד". כן נטען כי עד כה לא שולם דבר מסכום הפיצוי שנפסק לטובת המשיבים 2-3, פיצוי שיכול היה לסייע להם לטיפול באחיו של המנוח ושהיה אמור להשתלם עד 1.5.2016. באת כוח המשיבים 2-3 היפנתה לפסיקה של בית משפט זה ממנה עולה כי אין מקום להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם שנגזר עליו לפצות את נפגעי העבירה ובעובדת היותו קטין, בבוא בית המשפט לשקול את היקף הפיצוי שיושת על הנאשם. עוד צוין כי המערער לא טרח לפנות למרכז לגביית קנסות בבקשה שיתאפשר לו לשלם את סכום הפיצוי בו חוייב לשיעורין.

דיון והכרעה

16. לאחר שבחנתי ושמעתי את טיעוני הצדדים בשני הדיונים שהתקיימו לפנינו ועיינתי בפסיקה שהניחו לפנינו, החלטתי - לא בלי התלבטות - לקבל את הערעור, ככל שהוא נוגע למשכו של עונש המאסר שהושת על המערער, ולהעמידו על 12 שנים ו-9 חודשים (בניכוי ימי המעצר).

אמנם, הלכה היא כי ערכאת ערעור לא תיטה להתערב בעונש שהושת על נאשם, אלא במצבים חריגים בהם נפלה

טעות בגזר הדין או כאשר העונש חורג באופן מובהק מזה המקובל בנסיבות דומות [ראו: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (21.1.2009); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (22.10.2013)]. ואולם, מלאכת גזירת הדין אינה מדע מדויק, ועל בית המשפט לאזן בין שיקולים שונים ומנוגדים, וליתן לכל אחד מהם את משקלו הנכון בנסיבות העניין שלפניו. חובה זו מוטלת הן על הערכאה הדיונית והן על ערכאת הערעור.

התרשמותי היא שבית המשפט המחוזי הנכבד נתן משקל לעובדת היות המערער קטין בן 16.5 בעת ביצוע העבירה, וכן הביא בחשבון את הבעת החרטה הכנה ולקחת האחריות מצידו. בגזר הדין יש אף התייחסות לסיכויי השיקום של המערער. לצד שיקולים אלו עמד בית המשפט על חומרתו היתרה של המעשה, על האובדן, הכאב והשבר הקשים מנשוא שחווים הוריו ואחיו של המנוח. ועל שיקולי הגמול, ההלימה וההרתעה המחייבים ענישה מחמירה במקרים של נטילת חיים, גם כאשר מדובר בנאשמים קטינים.

אף על פי כן, הלכה היא כי מערכת השיקולים שיש להפעיל בעת גזירת עונשו של קטין היא שונה מזו שאותה יש להפעיל שעה שגוזרים את עונשו של בגיר. זוהי אף מצוות המחוקק [ראו: ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 6 (8.3.2009)]. אף כאשר הורשע נאשם-קטין בביצוע של עבירות קשות וחמורות במיוחד, כמו במקרה דנן, שומה על בית המשפט ליתן משקל יתר לשיקולים אינדיבידואליים המייחדים את הקטין בו עסקינן, ולאזן בין שיקולי השיקום לשיקולי ההרתעה. בע"פ 49/09 הנ"ל עמדתי על הגורמים והשיקולים שאותם על בית המשפט לבחון בטרם יכריע בדבר עונשו של קטין, לרבות: גילו של העברין הקטין בעת ביצוע העבירה; האם מביע העברין הקטין חרטה כנה על ביצוע העבירה והאם הוא נוטל אחריות למעשיו; עברו הפלילי של העברין הקטין; וסיכויי השיקום של העברין הקטין (שם, בפסקה 13).

לאחר שבחנתי את ארבעת השיקולים המרכזיים דנן, סבורני כי יש מקום להקל הקלת מה בעונשו של המערער כמפורט לעיל. המערער היה בן 16.5 שנים בעת ביצוע העבירה; הוא הביע פעם אחר פעם חרטה כנה ואמיתית על מעשה, ונטל אחריות מלאה למעשיו; עברו הפלילי אינו מכביד; וסיכויי שיקומו אינם מבוטלים (כפי שעולה, בין היתר, מפסקאות 57-62 לפסק דינו של בית המשפט המחוזי ומתסקירי שירות המבחן). יש לקוות שהמערער יתמיד בהליך השיקומי-טיפולי בו ישולב ויעשה כל מאמץ להפיק ממנו את מירב התועלת.

17. באשר לפיצוי שהושת על המערער; בית המשפט המחוזי פסק כי על המערער לפצות את הורי המנוח, המשיבים 2-3 דכאן, בסכום הפיצוי המירבי בסך 258,000 ש"ח. איני רואה מקום להתערב ברכיב זה של העונש. בהתחשב בפגיעה האנושה שהסב המערער להורי המנוח ולאחיו, כפי שעולה מתסקיר נפגעי העבירה ומפסק דינו של בית המשפט המחוזי, מדובר בסכום פיצוי הולם וראוי. אין בעובדת קטינותו של המערער בעת ביצוע העבירה כדי לשנות בעניין זה [ראו: פסק דינו של חברי, השופט צ' זילברטל בע"פ 481/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (30.12.2014)].

כמו כן, אין מקום לקבל את טענותיו של המערער כי יש להפחית את סכום הפיצוי בהתחשב במצב הכלכלי הקשה שלו ושל משפחתו, שכן הלכה היא שאין אי-יכולת כלכלית מהווה אמת מידה בעת קביעת הפיצוי לנפגעי העבירה [ראו: ע"פ 8297/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (17.11.2013) והאסמכתאות שם]. ככל שהמערער מבקש לשלם את סכום הפיצוי לשיעורין - כפי שהוצע על ידי בא כוחו בדיון לפנינו - עליו לפנות בבקשה מנומקת ומגובה באסמכתאות למרכז לגביית קנסות מכוח הוראת סעיף 5ב(א) לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 [ראו: ע"פ 8297/11 הנ"ל, שם; וכן, ע"פ 2951/12 ביאדסה נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (1.8.2012)].

18. אשר על כן, אציע לחברי לקבל את הערעור בעניין משך המאסר שאותו ירצה המערער בפועל (12 שנים ו-9 חודשים בניכוי ימי המעצר, תחת 14 שנים בניכוי ימי המעצר) ולדחות את הערעור בעניין סכום הפיצוי שנקבע כי עליו לשלם להורי המנוח. כן אציע כי שאר רכיבי העונש (קרי, המאסרים המותנים) יוותרו בעינם.

ש ו פ ט

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט צ' זילברטל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' דנציגר.

ניתנה היום, יג' בסיון התשע"ו (19.6.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט